

SEYYİD İMTİYAZ ALİ TAC

anarkali

HECE

inceleme

Türkçesi: Celal Soydan

Prof. Dr. Celal Soydan: 1964 yılında Gümüşhane’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini bu şehirde tamamladıktan sonra 1984-88 döneminde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda lisans eğitimi gördü.1988-91 Punjab Üniversitesi-Lahor, Pakistan’da Urdu Dili Diploma ve İleri Düzey Diploma eğitimini tamamladı. 1991-93 yılları arasında aynı üniversitede Urdu Dili ve Edebiyatı yüksek lisans eğitimini Turki men Mutala’-ye İkbal (Türkiye’de İkbal Çalışmaları) konulu tez çalışmasıyla tamamladı. 1994 yılında A.Ü. DTCF, Urdu Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak akademik kariyerine başladı. Urduca Manzum ve Mensur Eserleri Işığında Muhammed İkbal konulu doktora çalışmasını 1999 yılında tamamladı. 2005’te Doçent, 2010 yılında Profesör oldu. 2014 yılında halen görevini sürdürmekte olduğu İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi’ne atandı. Yurtiçi ve yurtdışında yayımlanmış makalelerin yanı sıra çeşitli yayınevleri tarafından yayımlanmış kitap çalışmaları vardır:

Pakistan-Hindistan Öyküleri, Hece Yayınları, Ank. 2018

Urdu Dilinin Türk Asıllı Efsane Şairi Mirza Esedullah Han GALİB, Hece Yayınları, Ankara 2018

İkbal’e Dair, Hece Yayınları, Ank. 2016

Makaleler-İkbal, (Muhammed İkbal) Hece Yayınları, Ank. 2015-2017

İslam’da Dini Düşüncenin Yeniden Yapılandırılması (Muhammed İkbal) Hece Yayınları, Ank. 2013

Hareket Zili (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ankara 2013

Cebrail Kanadı (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ankara 2013

Musa Vuruşu (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ankara 2013

Hicaz Armağanı (Muhammed İkbal), Hece Yayınları, Ankara 2013

Urdu-Türkçe/Türkçe-Urdu Sözlük, (Prof. Dr. A.B. Aşraf/ C. Soydan) Türk Dil Kurumu, 2012

Nutuk (Urdu) (Prof. Dr. A.B. Aşraf/ C. Soydan), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, 2011

Çağdaş Urdu Edebiyatı Seçkisi, Elips Kitap, Ank. 2010

Alamut Cenneti, (Roman, Abdul Halim Şerar), Kyrhos Yayınları, Ank. 2009
Urdu-Türkçe Sözlük, Muktadera Kaomi Zuban, Pakistan 2009
Galib Divanı, T.İş Bankası Kültür Yayınları, İst. 2008-2017
Ganj Yunağının Öyküsü, İmge Yayınevi, Ankara 2007
Ölümüne İlişkin Bir Yazı, İmge Yayınevi, Ankara 2005
Pakistan-Hindistan Öyküleri, İletişim Yayınları, İstanbul 2001
Aşk ve Tutku; On Uzun Manzume (Muhammed İkbâl), Akçağ Yay., Ank.
2000

Seyyid İmtiyaz Ali Tac
ANARKALİ

Çeviri: Celal Soydan

Hece Yayınları: 617
İnceleme

©Hece Yayınları

Editör
İbrahim Demirci

Birinci Basım
Nisan 2021

Kapak Tasarımı
www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık
www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-74552-8-4

Baskı

Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San. ve Ltd. Şti.

Sertifika No: 46753

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara

T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

© Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturmaktadır.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ PERDE: “AŞK”

1. Sahne: Harem ile arka bahçe arasında bir kameriye / 11
2. Sahne: Selim'in Eyvanı / 25
3. Sahne: Haremde bir alan / 39
4. Sahne: Haremin arka bahçesi / 45

İKİNCİ PERDE: “DANS”

1. Sahne: Selim'in Eyvanı / 57
2. Sahne: Anarkali'nin Odası / 69
3. Sahne: Lahor Kalesinde Bir Avlu / 79
4. Sahne: Aynalı Saray (Şiş Mahal) / 85

ÜÇÜNCÜ PERDE: “ÖLÜM”

1. Sahne: Selim'in Eyvanı / 109
2. Sahne: Zindan / 119
3. Sahne: Ekber'in Yatak Odası / 131
4. Sahne: Zindanın Dış Görüntüsü / 143
5. Sahne: Selim'in Eyvanı. / 145

KİŞİLER

Celaluddin Ekber: Hint-Türk İmparatoru.

Selim: Ekber'in veliaht ođlu.

Bahtiyar: Selim'in en yakın arkadaşı.

Anarkali (Nadire): Ekber'in gözde cariyesi.

Hanım Sultan: Ekber'in Racput karısı ve Selim'in annesi.

Süreyya: Anarkali'nin kız kardeşı.

Anne: Anarkali ve Süreyya'nın anneleri.

Dilaram: Ekber'in Anarkali'den önceki gözde cariyesi.

Zafıran: Haremin şuh cariyelerinden biri.

Sitara: Harem cariyesi; Zafıran'ın yakın arkadaşı.

Marverid: Harem cariyesi; Dilaram'ın sırdaşı.

Anber: Harem cariyesi, Dilaram'ın sırdaşı.

Kâfur: Haremağası.

Zindancı, harem bekçisi, diğer hanım ve cariyeler...

Mekân: Lahor Kalesi.

Zaman: 1599 yılının bahar mevsimi.

BİRİNCİ PERDE

AŞK

BİRİNCİ SAHNE

Büyük Hint-Türk İmparatoru Celaluddin Muhammed Ekber'in sarayında bahar mevsiminde bir öğle vakti. Öğle namazının üzerinden yaklaşık bir buçuk saat geçmiş, sütunların ve mihrapların gölgeleri uzamaya başlamıştır. Hanımlar öğle istirahatlerini bitirmek üzere, kıdemli hizmetliler akşam hazırlıklarıyla meşgul. Doğu hükümdarlarının saraylarını zevk ve eğlence dünyası yapan o rengârenk şenlik hengâmesi henüz başlamış değildir.

Haremin avlusuyla eski bahçe arasında, yüksek sütunlar üzerinde geniş kubbeli bir kameriye bulunmaktadır. Burası eski bahçede harem çalışanları için yeni odalar yapıldığından artık hanımlar tarafından kullanılmamaktadır. Bağımsız ve harem avlusundan uzak olduğu için genç ve gözde cariyelerin uğrak yeri olan bir dinlenme alanıdır; burada yaşlıların gözünden uzakta ve azarlarından azade bir şekilde boş zamanlarını rahat ve endişesiz bir şekilde geçirebilmektedirler.

Cariyelerin bir kısmı oturmuş *çoser*¹ oynamakta, bir kısmı da satranç hamleleri dünyasında gerçek dünyadan kopmuş hâldedirler. Yenilerden biri *pan*² kabını açmış, kâh pan hazırlayıp yemekte, kâh *çaliya*³ parçalayıp tabağa koymakta;

¹ Dama oyununa benzeyen bir oyun.

² İçine baharatlar ve bitki kökleri konarak çiğnenen bir yaprak türü.

³ Baharat elde edilen kök bitkiler.

koyduğu parçaları düzenli bir şekilde yerleştirmekte ve bu davranışıyla hanımlardan becerikliliği ve ince işçiliği için övgü almaktadır. Kimi, cariyeler arasındaki popülerliğini devam ettirme düşüncesiyle saçlarını yaptırmakta; kimi eski *dupattasını*⁴ boyatıp yeni bir görünüme sokmaya çalışmaktadır. Cariye olarak çalışma hayatının acı ve zorluklarının duygusuzlaştırdığı cariyelere göre en iyi dinlenme şekli uykuydu. Oradaki tenhalıktan en çok Zafiran ve Sitara yararlanıyordu. Şuh ve konuşkan kızlardır. Şarkı söylemeye iştahlı, ancak müzikten çok müzisyenlerin tavır ve yüz ifadelerini taklit etmeye daha heveslidirler. Şimdi de kendilerini kaptırmış hâlde sitar eşliğinde şarkı söylemekte ama şarkıdan çok diyafram güçlerini sergileme çabası içindedirler.

Diğer tarafta Dilaram, Marverid ve Anber bir köşeye çekilmiş, kendilerini sırdaş fısıldamalara kaptırmış hâldedirler. Dilaram, taburede oturmaktadır; mükemmel güzelliğiyle sadece sırdaşları arasında değil, tüm sarayda en göze çarpan cariyedir. İri gözleri, ince kalkık burnu ve belirgin çenesiyle âdeta “Ben yaşamın acımasızlığı yüzünden ondan elini eteğini çekip kendini yaşamın akışına bırakmaya mecbur olanlardan değilim.” demektedir. Yenilgilerin etkisi ve kederi yüzünü soldurmuştur ama bakışlarından kendini aşan ince düşüncelere sahip biri olduğu anlaşılmaktadır.

Dilaram: (Konuşma esnasında bir iki kez Zafiran ve Sitara’ya bakar; çıkardıkları gürültüden rahatsızlık duyar fakat ses çıkarmaz. Ama sonunda dayanamaz.) Tövbe! Tövbe! Öyle boğazınızı yırtar gibi nasıl şarkı söylemektir bu! Yanımdaki konuşmayı duyuyorum.

Marverid: (Dilaram’ın öncülüğünden cesaret alır.) Şu öğle vaktinde iki dakikalık dinlenmeyi haram etti mendeburlar.

⁴ Uzun ve geniş başörtüsü.

Zafiran: Sana bir şey diyen mi var!

Marverid: Düpedüz evi başımıza yıktınız. İki çift laf ettirmediniz şurada. Bir de, size bir şey diyen mi var, diyorsunuz.

Zafiran: Sohbet etmek isteyen başka yere gitsin.

Anber: Ama o Taan Sîn⁵ veledi şarkı söylemeden durmaz ki!

Zafiran: (Tekrar tam sitar çalmak üzereyken Anber'in hakaretini nasıl duymuşsa) Ağzını topla da konuş Anber! Sen de nereden çıktın? Sen kimsin ki bana laf ediyorsun? Olsa olsa sensin Taan Sîn'in bir şeyi...

Dilaram: Zafiran'ın susacağı yok, dır dır edip duruyor. Gidip küçük hanıma şikâyet edeceğim.

Zafiran: Durduran mı var? Bir kere değil, bin kere et!

Sitara: (Arabulucu bir tavırla) Haydi Zafiran, gidelim buradan, bahçede oturuyoruz.

Zafiran. (Bu kısa azarlamayla öfkesi geçmez.) Senin sözünün geçtiği o günler bitti artık. Şimdi hanımlarla konuşmaya kalkın da görün, sizi kim dinler artık!

Diğer cariyeler tartışmaya katılmasalar da ilgilenmektedirler. Aralarında gülüşmeler, işaretler ve imalarla Zafiran'ın cesaretini övmektedirler.

Sitara: Hey Zafiran! Sen de pençeni attığının peşini bırakmıyorsun. (Zafiran'ın elinden sitarı alır, tekrar şarkı söyleterek onu oyalamak ister.)

Zafiran: Ben niçin sineyim? Bunların kapislerini az mı çektim. Artık Anarkali'nin zamanı; bunlardan korkacak değilim.

Dilaram: (Öfkeyle kalkar.) Peki, bekle geberesi! Dır dır edip duruyorsun ya, senin o dilini çekip koparacağım.

Zafiran: Hele bir dene. (Sitara Zafiran'ı oradan götürmek

⁵ (1524–1589) Hindistan'ın gelmiş geçmiş en büyük müzisyeni kabul edilir.

için çekiştirir.)

Anber: (Ayağa kalkar.) Geberesi şeytan!

Zafirani: Ha ha ha! (Yüzünü asar. Sitara o asık yüzlü-yü zorla sürükleyip götürür. Diğer cariyeler gülmemek için kendilerini zor tutmaktadırlar. Dilaram ve Anber öfkeden kudurmuş bir hâlde yerlerine otururlar. Tam bu sırada çoser oynayan kızlardan birinin sesi duyulur.)

“Söyle, bu nasıl? Şimdi kurtul bakalım bu hamleden, nasıl kurtulacaksınız?”

(Dilaram, Anber ve Marverid bir süre sessiz kaldıktan sonra sırdaş fısıldaşmalarına devam ederler.)

Marverid: Gördün mü, sana söylemedim mi? Her şey değişti işte.

Anber: O geberesi kızın adı saraydaki herkesin dilinde.

Marverid: Bunda kimsenin kusuru yok! Dilaram bindiği dalı kesti.

Anber: (Bir süre susar.) Baksana, izin alıp gitme fikri de nerden çıkmıştı?

Dilaram: Kısa bir izin süresinde her şeyin değişeceğini nereden bilirdim? (Biraz duraksayıp) Bilseydim, hasta kardeşim debelenerek son nefesini veriyor olsa bile gitmezdim.

Anber: Kız kardeşinin peşine düşüp yok yere saraydaki yerinden oldun.

Dilaram: (Bir süre düşünceli bir şekilde başı önde oturur.) Fakat her şey birdenbire nasıl değişti?

Anber: Niye değişmesin? Gece şenlik vardı. Nadire meydanı boş bulunca giyinip kuşanıp şenliğe katıldı.

Marverid: Hayır! Allah için doğru konuş! Nadire köşesine çekilmiş oturuyordu, annesi süsleyip püsleyip götürdü onu.

Anber: Aynı şey! Ha kız gitmiş ha annesi götürmüş, ne fark eder? Zaten kör olasıca ay parçası gibi, süslenince daha da güzelleşti; afet gibi oldu.

Marverid: Sonra şarkılar söyledi ve padişaha biraz cilve yaptı.

Anber: Padişahı da bilirsin, hoş tutmak için herkesi över. Ona “Nadire, sen tıpkı bir anarkali⁶ gibi görünüyorsun.” dedi.

Marverid: Efendimiz onun şarkıları ve hazırcevaplığından çok memnun kaldı. Boynundaki inci kolyeyi ona hediye etti. Sonra ne mi oldu? Bir anda tüm saray Anarkali adıyla çalkalanmaya başladı.

Kâfur: (Arka bahçeye çıkan koridorun başından seslenir.) Hey Anber, Marverid! Hey, ay parçaları!

Dilaram: (Düşünceli ama ilgilenmez bir edayla) Şehzademiz de o şenlikte miydi?

Anber: Evet, mest bir şekilde sallanarak Anarkali'ye övgüler yağdırıp durdu.

Kâfur: (Koridorun başından seslenmeye devam eder.) Hey Allah'ım! Geberesi kızlar, nerde kaldınız?

Rahat: (Oyundan başını kaldırır.) Duymuyor musunuz, Kâfur Hanım sesleniyor.

Marverid: (Başını çevirip pervasızca) Seslenmediği zaman mı var!

Kâfur: (Kameriyeye kadar gitmekten kurtulmak için seslenmeye devam eder.) Hey mikroplar, kulaklarınız sağır mı sizin!

Marverid: Dilaram olan oldu artık. Şimdi ne yapacağını söyle.

Anber: (Dilaram'ı ikircikli görüp) Direnecek misin yoksa sinecek misin?

Dilaram: O yeni yetme mi beni sindirecekmiş?

Anber: Peki ne yapacaksın?

Dilaram: (Gözlerini dikip karşıya bakar.) Kuyruğuna basılan yılan ne yapmaz ki?

⁶ Nar tomurcuğu.